

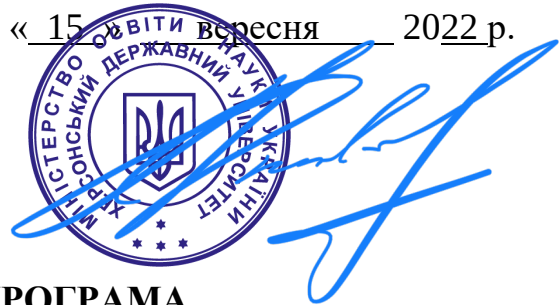
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Херсонського державного
університету

Олександр СПІВАКОВСЬКИЙ

« 15 » вересня 2022 р.

**НАСКРІЗНА ПРОГРАМА
ПРАКТИКИ**

Факультет бізнесу і права
Кафедра економіки, менеджменту та адміністрування
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність 051 Економіка
Освітня програма Економіка
Курс 2-4
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Форма навчання денна, заочна

ПОГОДЖУЮ

Проректорка з навчальної та науково-
педагогічної роботи

Дар'я МАЛЬЧИКОВА

« » 20 р.

Івано-Франківськ - 2022.

Програму розроблено:

1. Чмут Анною Володимирівною, старшою викладачкою кафедри економіки, менеджменту та адміністрування, кандидаткою економічних наук
(прізвище, ім'я, по-батькові, посада, вчене звання викладача)

Програму розроблено на основі

Освітньо-професійної програми «Економіка» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, затвердженої Вченою радою ХДУ від 20.05.2019 р., протокол №10, наказ №418-від 30.05.2019р.

Освітньо-професійної програми «Економіка» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, затвердженої Вченою радою ХДУ від 25.06.2020 р., протокол №12, наказ №644-Д від 06.07.2020 р.

Освітньо-професійної програми «Економіка» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, затвердженої Вченою радою ХДУ від 31.05.2021 р., протокол №15, наказ №644-Д від 04.06.2021р.

(освітньої програми, коли і ким затверджена)

Декан факультету Соловійов А.І.

Затверджено на засіданні кафедри економіки, менеджменту та адміністрування
(назва кафедри)

Протокол № 2 від «5» вересня 2022 р.

Завідувачка кафедри Ушкаренко Ю.В.
(підпис, ПІБ)

Схвалено науково-методичною радою факультету

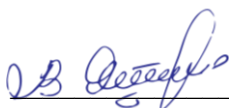
Протокол № 1 від «12» вересня 2022 р.

Голова ради

Мельникова К.В.
(підпис, ПІБ)

Керівниця навчального відділу

Яценко В.Ф.

ВСТУП

Практика для здобувачів спеціальності 051 Економіка є невіддільною складовою освітньо-професійної підготовки, основним завданням якої є закріплення теоретичних знань, отриманих у процесі навчання, формування вміння приймати професійні рішення в конкретних умовах будь-якого суб'єкта господарської діяльності, оволодіння сучасними методами, формами організації виробництва.

У період практики студенти набувають досвіду поєднання методів управління, проведення науково-дослідних робіт, професійних якостей, навичок творчого ставлення до підприємництва. У процесі виробничої практики необхідно виділити три основні складові майбутньої кваліфікації менеджерів:

- систему знань і навичок менеджера;
- систему особистих творчих здібностей дослідника;
- знання та навички викладача, вихователя і консультанта.

Практика покликана охопити весь спектр питань від вибору бізнес-стратегії і проектування продукту або послуг підприємства до повного завершення їх життєвого циклу з наступним повним оновленням проектних процесів прогнозування, планування, постачання, збуту та організацією виробництва.

Випускник спеціальності 051 «Економіка» повинен уміти ставити цілі й визначати задачі, знати методи і прийоми ухвалення ефективних рішень щодо управління виробництвом на рівні підприємства або його підрозділів, використовувати для цього різні інформаційні системи; проводити аналіз господарської діяльності, маркетингові дослідження, рекламну кампанію і т.і. Це визначає особливе місце в підготовці майбутніх спеціалістів практичного навчання. Всі види практики студентів є важливими етапами процесу підготовки фахівців вищої школи.

1. ГРАФІК ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

№	Шифр	Вид практики	Семестр	Тривалість
Денна форма навчання				
1	051	Навчальна	4	2 тижні
2	051	Навчальна	6	2 тижні
3	051	Виробнича	7	6 тижнів
4	051	Переддипломна	8	2 тижні
Заочна форма навчання				
1	051	Виробнича	7	4 тижні
2	051	Переддипломна	8	2 тижні

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ (НАВЧАЛЬНОЇ, ВИРОБНИЧОЇ, ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ) ПРАКТИК

Метою розробки Наскрізної програми практики студентів, які одержують професійну освіту за спеціальністю 051 «Економіка» є планування та структуризація роботи з практичної підготовки студента на підприємствах, в установах та організаціях галузей економічної та управлінської діяльності України.

Наскрізна програма практики студентів базується на освітньо-професійних програмах підготовки бакалаврів галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Наскрізна програма практики студентів спеціальності 051 «Економіка» є основним навчально-методичним документом, який визначає усі аспекти проведення практик. Програма

забезпечує єдиний комплексний підхід до організації практик, їх системність, неперервність і послідовність підготовки студентів.

Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення при одержанні потрібного достатнього обсягу практичних знань і умінь відповідно до різних освітніх та кваліфікаційних рівнів: бакалавр, магістр. Перелік усіх видів практик для кожної спеціальності або спеціалізації, їх форми, тривалість, терміни проведення визначаються в навчальних планах. Завданням **навчальної та виробничої** практик є оволодіння студентами професією, що відповідає фаху навчання.

Заключною ланкою практичної підготовки є **переддипломна** практика студентів, яка проводиться перед виконанням бакалаврської кваліфікаційної роботи або дипломного проекту. Під час цієї практики поглиблюються та закріплюються теоретичні знання з усіх дисциплін навчального плану, добирається фактичний матеріал для виконання кваліфікаційної роботи, дипломного проекту або складання державних екзаменів.

Основними завданнями проходження практики під час навчання є:

- ознайомлення із майбутньою професією економіста;
- вивчення практичної організації діяльності господарюючих суб'єктів та принципів їх функціонування;
- отримання навиків використовувати теоретичні знання на практиці та робити конструктивні висновки на підставі показників діяльності підприємств;
- апробація наукових досліджень, проведених під час навчання у ЗВО у відповідних сферах господарювання;
- отримання досвіду роботи на підприємствах;
- визначення майбутніх перспектив своєї професійної діяльності.

Проходження навчальної, виробничої та переддипломної практик передбачає формування та розвиток у студентів-практикантів **загальних та фахових компетентностей**:

ІК1 Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

3. Програмні результати навчання:

ПРН 1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.

ПРН 4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

ПРН 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН 7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПРН 9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

ПРН 11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально- економічних і трудових відносин.

ПРН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПРН 15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПРН 16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

ПРН 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

ПРН 19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

ПРН 21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

4. РОЗДІЛИ ПРАКТИК (ЗА КОЖНИМ ВИДОМ):

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

3.1. Мета й завдання практики

Метою навчальної практики є оволодіння студентами сучасними методами та формами професійної діяльності, поглиблення та систематизація знань студентів шляхом вирішення виробничо-ситуаційних проблем, демонстрація на конкретних практичних прикладах ролі фахівців з менеджменту організацій в розвитку ринку товарів і послуг, підвищенні конкурентоспроможності підприємства, формування у майбутніх фахівців, на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань, практичних прийомів та навичок професійно діяльності.

Під час навчальної практики студенти ознайомлюються з кваліфікаційними вимогами до фахівців за вибраною спеціальністю, основними видами, завданнями та змістом діяльності.

Практична підготовка передбачає безперервність та послідовність набуття потрібного обсягу знань і умінь відповідно до кваліфікаційного рівня «бакалавр».

Відповідно до мети визначено такі **завдання** практики:

- на відповідному рівні поглибити, навчитись застосувати теоретичні та методологічні основи, концепцію і методи логістики, етапи її розвитку, логістичні системи, їх види та характеристики, методи моделювання логістичних систем, логістичні канали й логістичні ланцюги, їх характеристику, інформаційну систему в логістиці, види логістичних інформаційних систем та принципи їх створення, ознайомити з напрямками підвищення конкурентоспроможності організації та особистої ефективності менеджерів тощо;
- вивчити структуру організації та особливості її функціонування;
- вивчити нормативно-правову базу діяльності установи, в якій проводиться навчальна практика;
- ознайомитися з функціональними обов'язками, особливостями, формами і методами роботи менеджера – працівника установи, що є базою практики;
- вивчити вимоги до особистісних якостей і професійної діяльності економіста – працівника установи, що є базою практики;
- формувати власну етику і культуру професійної поведінки;
- навчитись аналізувати власну професійну діяльність;
- дотримуватися правил розпорядку закладу, де проводиться навчальна практика;
- розвивати в собі необхідні професійні якості менеджера.

Під час проходження практики студенти повинні володіти такими **компетенціями**:

ІК1 Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудова відносин.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.

ПРН 4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

ПРН 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефаківців у сфері економічної діяльності.

ПРН 7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПРН 9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

ПРН 11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально- економічних і трудових відносин.

ПРН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПРН 15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПРН 16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

ПРН 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

ПРН 19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

ПРН 21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

3.2 Зміст практики

Студенти в процесі проходження навчальної практики ознайомлюються з організаційною структурою, особливостями функціонування та нормативно-правовою базою організації, де проводиться практика, які відображаються у формах, меті, засобах, методах організації діяльності, професійних цінностях, традиціях тощо.

3.2.1 Основні види робіт під час практики

Змістом практики передбачається виконання таких завдань і робіт:

1. Ознайомитись з господарською діяльністю підприємств та основними документами в яких відображені результати господарської діяльності підприємства: балансу та звіту про фінансовий результат.
2. Вивчити організацію діяльності підприємства, ознайомитись з статутом, структурою підприємства, призначенням і функціями окремих структурних підрозділів, чинниками що впливають на діяльність підприємства.
3. Ознайомитись з організацією профільної діяльності підприємства, з видами продукції та послугами, які надає підприємство; визначити основні показники економічної діяльності підприємства.
4. Узагальнити результати аналізування і вивчення профільної діяльності підприємства, зробити висновки.

3.2.2 Список рекомендованої літератури

Основна:

1. Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. – К.: Кондор -Видавництво, 2016. – 378 с.
2. Буряк П.Ю. Фінансово-економічний аналіз: підруч. / П.Ю.Буряк. - К.: ВД «Професіонал», 2007. - 520 с.
3. Зятковський І.В. Фінанси підприємств. / І.В.Зятковський. - К.: КОНДОР, 2008. - 364 с.
4. Довгань Л. Є. Ефективність управління персоналом підприємств: діагностика та механізм забезпечення: монографія / Л. Є. Довгань, Г. А. Мошонько, Г. О. Дудукало; НТУ України “Київський політехнічний інститут”. – К.: НТУУ 21 КПП, 2015. – 231 с. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/12621>
3. Залуцька Х. Я. Стратегія підприємства: навчальний посібник / Х. Я. Залуцька; МОН України, НУ “Львівська політехніка”. – Л.: Растр-7, 2017. – 247 с.
4. 5. Svydruk I. New trends in the economic systems management in the context of modern global challenges: collective monograph / scientific edited by M. Bezpartochnyi // VUZF University of Finance, Business and Entrepreneurship. – Sofia: VUZF Publishing House “St. Grigorii Bogoslov”, 2020. – Vol. 2. – 317 p.

Допоміжна:

1. Аудит управлінської діяльності: показники оцінки результатів, їх облік та прогнозування / за заг. ред. В. Я. Нусінова; МОН України, ДВНЗ “Криворізький національний університет”. – Кривий Ріг: Роман Козлов, 2016. – 310 с
2. Бутинець Ф.Ф. та ін. Аудит і ревізія підприємницької діяльності. - Житомир: ГІН «Рута», 2007.- 416 с
3. Vibrant Publishers. Human Resource Management Essentials You Always Wanted To Know (Self-Learning Management Series) Paperback – May 2, 2020

Інформаційні ресурси:

1. Конституція України - Режим доступу до документа: <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Закон України «Про вищу освіту» Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Положення про організацію освітнього процесу в ХДУ. Режим доступу: <http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/DAAcademicServ.aspx>
4. Положення про проведення практики в ХДУ. Режим доступу: <http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/DAAcademicServ.aspx>
5. Положення про кваліфікаційну роботу (проект). Режим доступу: <http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/DAAcademicServ.aspx>

3.2.3 Методичні рекомендації до проведення практики

Студенти в процесі проходження навчальної практики ознайомлюються з організаційною структурою, особливостями функціонування та нормативноправовою базою організації, де проводиться практика, з формами, метою, засобами, методами організації діяльності, професійних цінностях, традиціях тощо.

Під час проходження навчальної практики студенти вивчають теоретичні питання, які передбачені програмою практики та знайомиться з їх виконанням у реальних практичних умовах (на підприємствах).

На базі практики студенти повинні ознайомитися зі всіма напрямками діяльності підприємства, виявити проблеми та перспективи його розвитку. Екскурсії під час практики проводяться з метою

надбання студентами найбільш повної уяви про базу практики, її структуру, взаємодію її окремих підрозділів, діючу систему управління. Кількість годин, що відводиться на заняття та екскурсії для студента, не повинна перевищувати шести годин на тиждень.

Звіт з навчальної практики є документом, який дозволяє оцінити отримані практичні навички та закріпити теоретичні знання.

3.3. Форми й методи контролю

На кафедрі економіки, менеджменту та адміністрування під час проходження практики студентами використовується система поточного та підсумкового контролю виконання окремих розділів та усієї програми практики.

Робота студентів контролюється керівниками практики від підприємства та кафедри.

Керівники проводять контроль за відвідуванням студентами баз практики, дотриманням ними режиму роботи, а також проходження практики відповідно до встановленого графіку, що фіксується студентами в щоденниках з практики та підтверджується підписом керівника практики від підприємства кожен день. Перевіряються поточні записи з виконаних питань програми, а також підсумковий звіт з практики.

Після закінчення практики і підготовки звіту студенти повинні скласти залік перед комісією факультету.

3.4. Вимоги до звіту

Студенти-практиканти повинні підготувати звіт про проходження практики на протязі 5 днів після закінчення практики і здати його груповому керівникові. Звіт повинен складатись з 2-х частин: докладного звіту про проходження практики на 15-20 сторінках друкованого тексту і щоденника практиканта з коротким звітом про проходження практики щодо виконання індивідуального завдання.

Дистанційна форма проходження практики

Під час дії карантинних обмежень (застосування протиепідемічних заходів), надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру тощо, для забезпечення безперервності навчання, освітній процес в університеті за рішенням вченої ради може організовуватися у спосіб, за якого окремі теми освітніх компонент частиною здобувачів можуть опановуватися очно, іншою частиною – дистанційно.

Під час надзвичайних обставин університет може організовувати освітній процес із використанням технологій дистанційного навчання за допомогою різноманітних технічних засобів комунікації, доступних для учасників освітнього процесу. Офіційними є канали зв'язку зі студентами та керівниками практик: Viber, GoogleClassroom, Zoom, Skype, WhatsApp, Telegram, електронна пошта, тощо. Це спростить передачу завдань та допоможе підтримати зв'язок зі студентами, а студентам допоможе підтримати зв'язок як з керівником практики від кафедри, так і з керівником практики від підприємства.

Організація та здійснення навчання за дистанційною формою регламентується наступними документами: Закон України «Про освіту», наказ МОН України від 25.04.2013 № 466 (зі змінами) «Про затвердження Положення про дистанційне навчання», Положення про дистанційне навчання в ХДУ (наказ ХДУ від 14.02.2014 № 140-Д).

Дистанційне проходження навчальної практики реалізується через сукупність наступних заходів: засоби надання методичного матеріалу студенту; засоби контролю успішності студента; засоби консультації студента викладачем; засоби інтерактивної співпраці викладача і студента; можливість швидкого доповнення курсу новою інформацією, коригування помилок.

Ресурс забезпечення елементів дистанційного навчання KSU Online на платформі Moodle створює інформаційно-освітнє середовище університету, яке орієнтоване на забезпечення інтерактивної взаємодії між учасниками освітнього процесу, застосовується для організації очного, заочного та елементів дистанційного навчання.

В умовах дистанційного проходження навчальної практики зміст завдань не змінюється. Залікові заходи проводяться у вигляді онлайн занять. Керівники практик від факультетів навчального закладу налагоджують дистанційний зв'язок з керівниками баз практик на підприємствах, обговорюють і затверджують перелік завдань, які можуть бути виконані студентами дистанційно.

За підсумками дистанційного проходження навчальної практики, студенти повинні виконати всі завдання, оформити та дистанційно здати звіт з проходження практики (на e-mail, Viber, WhatsApp, Telegram та ін.). Звіт з практики є результативною формою практики.

Щоденник практики розташовується на гугл-диску факультету та ведеться в електронному вигляді з подальшим його пред'явленням у друкованому вигляді.

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

4.1. Мета й завдання практики

Метою виробничої практики є закріплення студентами теоретичних знань та отримання можливості їх використання на практиці, визначення з наступним напрямом професійної діяльності на посадах економіста, вивчення та аналіз проблем, що пов'язані з темою наукового дослідження. Студенти узагальнюють усі дослідження, що раніше були проведені ними під час виконання курсових робіт та написання звітів з практики, роблять висновки і пропозиції та подають їх для впровадження на підприємстві, проводять апробацію результатів дослідження на практиці.

Практична підготовка передбачає безперервність та послідовність набуття потрібного обсягу практичних знань і умінь відповідно до кваліфікаційного рівня «бакалавр».

Завдання виробничої практики полягають в тому, що після проходження практики студенти повинні **вміти**:

- аналізувати стан і виявляти причини недоліків у системі управління, вживати заходів щодо їх ліквідації і попередження;
- вивчати показники роботи підприємств, організацій, установ, методи управління під час вирішення управлінських завдань і виявляти можливості підвищення ефективності управлінської праці, підготувати й приймати необхідні управлінські рішення із застосуванням науково обґрунтованих методів;
- складати проекти стратегічних і оперативних планів розвитку підприємства;
- проектувати раціональні організаційні структури управління;
- застосовувати сучасні технічні засоби управління з необхідними розрахунками економічної ефективності їх впровадження;
- організовувати роботу з проектування методів виконання управлінських робіт, складати положення про структурні та функціональні підрозділи, посадові інструкції для виконавців з урахуванням розподілу та кооперації праці;
- проводити роботу щодо спрощення і здешевлення апарату управління, вдосконалення діяльності лінійних і функціональних служб, оперативного регулювання процесу виробництва та збуту продукції, підвищення рівня організації управління бізнесом;
- здійснювати контроль за дотриманням вимог наукової організації управління, планів впровадження нової техніки, технології і систем маркетингу;
- керувати всіма видами діяльності підприємств, установ, організацій;
- організовувати роботу й ефективну взаємодію структурних підрозділів, спрямовувати їх діяльність на досягнення високих темпів розвитку і вдосконалення бізнесу;

- організовувати виробничо-господарську діяльність підприємства, організації, установи на основі застосування науково обґрунтованих методів планування, максимальної мобілізації резервів виробництва, раціонального витрачання всіх видів ресурсів;
- розробляти та впроваджувати заходи із соціального розвитку колективу, проводити роботу з виховання кадрів, зміцнення виробничої й трудової дисципліни, забезпечувати поєднання економічних, психологічних і адміністративних методів керівництва, контролювати розміщення і правильне використання персоналу в підрозділах підприємства;
- здійснювати зв'язок з науково-дослідними і вищими навчальними закладами з питань впровадження інновацій, підготовки наукових кадрів, підвищення кваліфікації працівників підприємства, забезпечувати постійне підвищення рівня освітньої і професійної підготовки працівників підприємства, керувати організацією підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів;
- здійснювати керівництво соціально-психологічною роботою на підприємстві, спрямованою на удосконалення організації і стимулювання праці, стабілізацію соціальної структури трудового колективу, керувати роботою з удосконалення стилю й методів управління, створення сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі.

Під час проходження практики студенти повинні володіти такими **компетенціями**:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ФК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

ФК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

ФК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

ФК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

ФК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Програмні результати навчання

ПРН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

ПРН 18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПРН 22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

ПРН 23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

3.2. Зміст практики

В період проходження виробничої практики студенти-практиканти повинні вивчити систему управління, що використовується на досліджуємому суб'єкті господарювання, проаналізувати систему фінансово-економічних показників, дослідити специфіку соціально-трудових відносин, проаналізувати наявні механізми планування розвитку та контролю за економічною діяльністю

підприємства.

Результатами виробничої практики є:

- здійснення комплексного організаційно-економічного аналізу діяльності підприємства (організації) з використанням сучасних методик з позицій системного підходу;
- проведення наукових досліджень та впровадження їх результатів у практику діяльності підприємства;
- формування пропозицій щодо підвищення ефективності діяльності підприємства;
- дотримання персональної етики консультанта в процесі здійснення наукових досліджень на об'єкті практики, формування плідних консультант – клієнтських відносин тощо.

3.2.1. Основні види робіт під час практики

В період проходження практики студенти можуть виконувати завдання керівника від бази практики: вести діловодство, розробляти та заповнювати з використанням комп'ютерної техніки відповідні форми документів, розробляти і узгоджувати розпорядчі документи, виконувати посильні роботи, що стосуються діяльності підрозділу, де проходять практика тощо. Під час проходження виробничої практики студенти можуть дублювати своїх керівників або тимчасово працювати на посаді менеджера, економіста тощо. Характер такої праці повинен суворо відповідати профілю навчання і по тривалості не заважати виконанню індивідуальних завдань. В період проходження практики студенти повинні суворо виконувати правила охорони праці і протипожежної безпеки, що прийняті на базі практики з обов'язковим проходженням інструктажів: вступного і на кожному робочому місці праці.

Конкретні завдання виробничої практики видаються окремо кожному студентові. Орієнтовний перелік проблемно-навчальних завдань практикантам в залежності від бази практики приведений нижче:

База практики: Промислове підприємство різних форм власності

1. Загальне ознайомлення з діяльністю підприємства

На початку практики слід ознайомитись з організацією діяльності підприємства, його організаційною структурою управління, специфікою виробництва та реалізації товару (послуг). Звернути увагу на систему матеріально-технічного постачання.

2. Економічні основи розвитку підприємства

Під час проходження виробничої практики студентам необхідно проаналізувати: Ресурсне забезпечення підприємства: структура та управління підприємством; ринок і продукція (послуги) якість і конкурентоспроможність продукції(послуг); стандартизація і сертифікація продукції(послуг); загальна характеристика цін і методи ціноутворення на продукцію (послуги). Організацію і планування виробництва: планування діяльності підприємства; персонал підприємства, продуктивність та оплата праці; капітал підприємства (структура основного та оборотного капіталу; нематеріальні ресурси та активи); техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства; організація виробництва та забезпечення якості продукції.

3. Аналіз основних техніко-економічних показників та фінансового стану підприємства а також їхньої динаміки

Оцінка майнового стану - оцінка та аналіз майнових показників: частка основних засобів в активах; частка дебіторської заборгованості в активах; питома вага зносу основних засобів в їх первісній вартості. Оцінка ефективності виробничої діяльності: прибутковість реалізації; оборотність активів; доходність активів. Оцінка ліквідності підприємства: коефіцієнт покриття; коефіцієнт швидкої ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності; оборотність дебіторської заборгованості; оборотність товарних запасів; оборотність кредиторської заборгованості. Показники рентабельності: валовий прибуток; питома вага прибутку в доході від реалізації продукції; 20 чистий прибуток після оподаткування; чиста рентабельність після оподаткування; рентабельність активів.

5. *Аналіз процесу планування та організації праці й заробітної плати студент повинен визначити:* структуру промислово-виробничого персоналу, співвідношення кількості окремих категорій працюючих; форми та системи оплати праці робітників, питому вагу робітників, які оплачуються за різними системами матеріального заохочення робітників, інженерно-технічних працівників, службовців; умови оплати праці; середні розряди робітників і робіт; організацію підготовки і підвищення кваліфікації робітників, інженерно-технічних працівників, службовців; методику і практику розроблення і впровадження планів наукової організації праці та техніки безпеки.

6. *Планування господарської діяльності*

Проаналізувати систему планів підприємства, процес вибору стратегії, формування стратегічного плану підприємства. Визначити, на якій основі формується оперативний план розвитку виробництва, з яких розділів складається і яка специфіка розрахунку кожного з його показників. Оцінити ефективність наявних планів виробництва та розвитку, визначити, чому деякі плани складаються окремо, хоча показують процес планування рекламної кампанії, план розробки нової продукції, план публік рилейшнз діяльності та ін.

База практики: Державна установа.

1. Вивчення та систематизація основних напрямів діяльності.
2. Підбір та вивчення нормативної документації, що регламентує специфіку діяльності установи.
3. Ознайомлення зі специфікою роботи підрозділу з управління кадрами.
4. Ознайомлення зі специфікою взаємодії з центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, правоохоронними структурами.
5. Виконання під керівництвом керівника бази практики поточних завдань: підготовка документів, розробка необхідних заходів, підготовка аналітичних матеріалів.
6. Проведення аналізу основних показників економічного, соціального та культурного розвитку області на останню звітну дату.
7. Підготовка експрес-інформації щодо економічного та соціального розвитку адміністративно-територіальних одиниць області.
8. Прийняття участі у розробці програм (стратегій) економічного, соціального та культурного розвитку області.
9. Ознайомлення зі специфікою проведення контролю за своєчасним та якісним виконанням покладених функціональних обов'язків на працівників установи.
10. Вивчення часової специфіки надходження статистичної звітності для подальшого її використання під час виконання встановлених завдань.

База практики: Суб'єкти малого підприємництва

При проходженні практики на малих підприємствах студенти-практиканти керуються вищенаведеними рекомендаціями. Однак, слід мати на увазі, що на малих підприємствах може мати місце відсутність окремих видів діяльності. У таких випадках необхідно детальніше вивчити існуючі види діяльності.

3.2.2. Список рекомендованої літератури

Основна:

- 1.Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. – К.: Кондор -Видавництво, 2016. – 378 с.
- 2.Буряк П.Ю. Фінансово-економічний аналіз: підруч. / П.Ю.Буряк. - К.: ВД «Професіонал», 2007. - 520 с.
- 3.Зятковський І.В. Фінанси підприємств. / І.В.Зятковський. - К.: КОНДОР, 2008. - 364 с.
4. Довгань Л. Є. Ефективність управління персоналом підприємств: діагностика та механізм забезпечення: монографія / Л. Є. Довгань, Г. А. Мошонько, Г. О. Дудукало; НТУ України “Київський політехнічний інститут”. – К.: НТУУ 21 КІП, 2015. – 231 с. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/12621>
5. Залуцька Х. Я. Стратегія підприємства: навчальний посібник / Х. Я. Залуцька; МОН України, НУ “Львівська політехніка”. – Л.: Растр-7, 2017. – 247 с.
6. Svydruk I. New trends in the economic systems management in the context of modern global challenges: collective monograph / scientific edited by M. Bezpartochnyi // VUZF University of Finance, Business and Entrepreneurship. – Sofia: VUZF Publishing House “St. Grigori Bogoslov”, 2020. – Vol. 2. – 317 p.

Допоміжна:

1. Аудит управлінської діяльності: показники оцінки результатів, їх облік та прогнозування / за заг. ред. В. Я. Нусінова; МОН України, ДВНЗ “Криворізький національний університет”. – Кривий Ріг: Роман Козлов, 2016. – 310 с
2. Бутинець Ф.Ф. та ін. Аудит і ревізія підприємницької діяльності. - Житомир: ГІН «Рута», 2007.- 416 с
3. Vibrant Publishers. Human Resource Management Essentials You Always Wanted To Know (Self-Learning Management Series) Paperback – May 2, 2020

Інформаційні ресурси:

- 1.Конституція України - Режим доступу до документа: <http://zakon.rada.gov.ua/>
- 2.Закон України «Про вищу освіту» Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
- 3.Положення про організацію освітнього процесу в ХДУ. Режим доступу: <http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/DACademicServ.aspx>
- 4.Положення про проведення практики в ХДУ. Режим доступу: <http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/DACademicServ.aspx>
- 5.Положення про кваліфікаційну роботу (проект). Режим доступу: <http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/DACademicServ.aspx>

3.2.3. Методичні рекомендації до проведення практики

Результатом проходження практики є оформлений належним чином звіт з Виробничої практики. Для узагальнення матеріалу, напрацьованого студентами під час практики, і підготовки звіту за програмою практики має бути передбачено час у два - три останніх дні.

Основним документом, що відображає процес проходження студентом практики, є щоденник. Щоденник і звіт оформлюються на місці практики і там же подаються керівнику практики від підприємства на перевірку і одержання відгуку. Відгук оформлюється у відповідному порядку з підписами, печаткою і поставленою датою.

Звіт має бути оформлений на аркушах стандартного формату з наскрізною нумерацією і обов'язковим дотриманням стандартів (ЄСКД), переплетений, обсяг — до 30 сторінок.

Звіт з практики перевіряється та затверджується її керівником від ЗВО і повертається студентові для підготовки до захисту.

Розкриваючи суть розділів практичної діяльності, студенти повинні спостерігати, вивчати,

аналізувати і письмово оформляти отримані результати

3.3 Форми й методи контролю

На кафедрі економіки, менеджменту та адміністрування під час проходження практики студентами використовується система поточного та підсумкового контролю виконання окремих розділів та усієї програми практики.

Робота студентів контролюється керівниками практики від підприємства та кафедри. Керівники проводять контроль за відвідуванням студентами баз практики, дотриманням ними режиму роботи, а також проходження практики відповідно до встановленого графіку, що фіксується студентами в щоденниках з практики та підтверджується підписом керівника практики від підприємства кожен день. Перевіряються поточні записи з виконаних питань програми, а також підсумковий звіт з практики.

Після закінчення практики і підготовки звіту студенти повинні скласти диференційований залік перед комісією факультету.

3.4 Вимоги до звіту

Студенти-практиканти повинні підготувати звіт про проходження виробничої практики на протязі 5 днів після закінчення практики і здати його груповому керівникові. Звіт повинен складатись з 3-х частин: докладного звіту про проходження практики на 25-30 сторінках друкованого тексту, щоденника практиканта з коротким звітом про проходження практики із заповненням усіх сторінок і граф та відгуком керівника від бази практики, а також робочого щоденника про виконану роботу за кожний день практики.

Дистанційна форма проходження практики

Під час дії карантинних обмежень (застосування протиепідемічних заходів), надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру тощо, для забезпечення безперервності навчання, освітній процес в університеті за рішенням вченої ради може організовуватися у спосіб, за якого окремі теми освітніх компонент частиною здобувачів можуть опановуватися очно, іншою частиною – дистанційно.

Під час надзвичайних обставин університет може організовувати освітній процес із використанням технологій дистанційного навчання за допомогою різноманітних технічних засобів комунікації, доступних для учасників освітнього процесу. Офіційними є канали зв'язку зі студентами та керівниками практик: Viber, GoogleClassroom, Zoom, Skype, WhatsApp, Telegram, електронна пошта, тощо. Це спростить передачу завдань та допоможе підтримати зв'язок зі студентами, а студентам допоможе підтримати зв'язок як з керівником практики від кафедри, так і з керівником практики від підприємства.

Організація та здійснення навчання за дистанційною формою регламентується наступними документами: Закон України «Про освіту», наказ МОН України від 25.04.2013 № 466 (зі змінами) «Про затвердження Положення про дистанційне навчання», Положення про дистанційне навчання в ХДУ (наказ ХДУ від 14.02.2014 № 140-Д).

Дистанційне проходження виробничої практики реалізується через сукупність наступних заходів: засоби надання методичного матеріалу студенту; засоби контролю успішності студента; засоби консультації студента викладачем; засоби інтерактивної співпраці викладача і студента; можливість швидкого доповнення курсу новою інформацією, коригування помилок.

Ресурс забезпечення елементів дистанційного навчання KSU Online на платформі Moodle створює інформаційно-освітнє середовище університету, яке орієнтоване на забезпечення інтерактивної взаємодії між учасниками освітнього процесу, застосовується для організації очного, заочного та елементів дистанційного навчання.

В умовах дистанційного проходження виробничої практики зміст завдань не змінюється. Залікові заходи проводяться у вигляді онлайн занять. Керівники практик від факультетів навчального закладу налагоджують дистанційний зв'язок з керівниками баз практик на підприємствах, обговорюють і затверджують перелік завдань, які можуть бути виконані студентами дистанційно.

За підсумками дистанційного проходження виробничої практики, студенти повинні виконати всі завдання, оформити та дистанційно здати звіт з проходження практики (на e-mail, Viber, WhatsApp, Telegram та ін.). Звіт з практики є результативною формою практики.

Щоденник практики розташовується на гугл-диску факультету та ведеться в електронному вигляді з подальшим його пред'явленням у друкованому вигляді.

ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА

3.1. Мета й завдання практики

Переддипломна практика є логічним завершенням практичної підготовки студента. Вона є підсумковим етапом підготовки студента до виконання дипломної роботи та наступної самостійної професійної діяльності.

Мета переддипломної практики – всебічна підготовка студента до виконання дипломної роботи, підбір фактичного матеріалу для дипломної роботи, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел і вирішення аналітико-дослідницьких завдань, пов'язаних з написанням дипломної роботи освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр».

Основні завдання переддипломної практики:

- формування інформаційного забезпечення дипломної роботи відповідно до обраного об'єкта дослідження;
- визначення стану розробки наукових питань за темою дипломного дослідження;
- підготовка та опрацювання аналітичних матеріалів для виконання дослідницької частини дипломної роботи;
- адаптація теоретичних знань та методичного інструментарію до умов практичної діяльності конкретного суб'єкта господарювання;
- проведення розрахунків та оцінка ефективності управлінських заходів, запропонованих у дипломному дослідженні;
- апробація отриманих результатів дипломного дослідження на практиці і оцінка їх економічного ефекту;
- обґрунтування рекомендацій і пропозицій щодо удосконалення управлінської діяльності підприємства за результатами дипломного дослідження;
- підготовка аналітичного розділу дипломної роботи.

Проходження переддипломної практики передбачає формування та розвиток у студентів-практикантів **інтегральних, загальних та фахових компетентностей:**

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ФК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати

ФК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

ФК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів

господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

Програмні результати навчання

ПРН 10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН 11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально- економічних і трудових відносин

ПРН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

ПРН 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціальноекономічних явищ і проблем в однієї або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

ПРН 23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

ПРН 24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

3.2. Зміст практики

Переддипломну практику кожен студент проходить за індивідуальним планом – графіком, пов'язаним з темою кваліфікаційної роботи (проєкту).

Індивідуальне завдання і порядок його виконання визначається науковим керівником кваліфікаційної роботи (проєкту). Воно формується відповідно до змісту кваліфікаційної роботи (проєкту).

Ефективність виконання індивідуального завдання значною мірою залежить від того, наскільки правильно студент зрозумів зміст завдання, його пріоритетні питання, зумів спланувати час, відведений на проходження практики.

В процесі виконання індивідуального завдання студент повинен навчитися збирати і узагальнювати необхідну для виконання кваліфікаційної роботи (проєкту) техніко-економічну інформацію, розвинути свої організаторські навички і поглибити свої знання за фахом. Незважаючи на особливості дипломного завдання кожного студента, процес виконання кваліфікаційної роботи (проєкту) припускає певну послідовність необхідних і взаємопов'язаних етапів роботи: підготовчого, дослідницького, аналітичного і завершального.

3.2.1. Основні види робіт під час практики

На підготовчому етапі уточнюється тема кваліфікаційної роботи, визначається предмет дослідження і коло проблем, що вивчаються, розробляється методика дослідження, встановлюється порядок, терміни і обсяги проведення необхідних теоретичних і експериментальних досліджень, спостережень і розрахунків. Для забезпечення цілеспрямованого характеру цієї роботи студент повинен чітко уявляти базу дослідження.

Дослідницький етап включає збір і систематизацію інформації про об'єкт, що вивчається, виявлення його стану, закономірностей і тенденцій розвитку. Студент формує масив необхідної інформації, вивчаючи нормативну, планову, звітну і облікову документацію, а також проводить додаткові дослідження шляхом анкетування, спостереження тощо.

Аналітичний етап припускає вивчення суті і причин – чинників господарської ситуації, що склалася, економічного явища, що вивчається, процесу, інформаційних систем на основі експрес-

аналізу, комплексного техніко-економічного аналізу діяльності підприємства, впливу на кінцеві результати автоматизації виробничої та іншої діяльності. В результаті оцінюється вплив різних чинників зовнішнього середовища на ефективність виробничої і іншої діяльності, висловлюються основні висновки проведеного дослідження і рекомендації щодо усунення виявлених недоліків з відповідним мотивуванням і економічним обґрунтуванням.

Завершальний етап переддипломної практики включає формування остаточних висновків і рекомендацій, розробку конкретних управлінських рішень, інформаційних проектів, бізнес-планів щодо підвищення ефективності роботи суб'єкта господарювання і т.д., їх гнучкості і адаптації до зовнішнього середовища

3.2.2. Список рекомендованої літератури

Основна:

1. Беседін М. О. Основи менеджменту: оцінно-ситуаційний підхід: Підручник для студ. вищ. навч. закл. (модульний варіант) / М. О. Беседін, В.М. Нагаєв; Харківський нац. аграрний ун-т ім. В. В. Докучаєва. – К.: ЦНЛ, 2015. – 496 с. Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. – К.: Кондор -Видавництво, 2016. – 378 с.
2. Буряк П.Ю. Фінансово-економічний аналіз: підруч. / П.Ю.Буряк. - К.: ВД «Професіонал», 2007. - 520 с.
3. Зятковський І.В. Фінанси підприємств. / І.В.Зятковський. - К.: КОНДОР, 2008. - 364 с.
4. Довгань Л. Є. Ефективність управління персоналом підприємств: діагностика та механізм забезпечення: монографія / Л. Є. Довгань, Г. А. Мохонько, Г. О. Дудукало; НТУ України “Київський політехнічний інститут”. – К.: НТУУ 21 КПП, 2015. – 231 с. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/12621>
5. Залуцька Х. Я. Стратегія підприємства: навчальний посібник / Х. Я. Залуцька; МОН України, НУ “Львівська політехніка”. – Л.: Растр-7, 2017. – 247 с.
6. Svydruk I. New trends in the economic systems management in the context of modern global challenges: collective monograph / scientific edited by M. Bezpartochnyi // VUZF University of Finance, Business and Entrepreneurship. – Sofia: VUZF Publishing House “St. Grigorii Bogoslov”, 2020. – Vol. 2. – 317 p.

Допоміжна:

1. Аудит управлінської діяльності: показники оцінки результатів, їх облік та прогнозування / за заг. ред. В. Я. Нусінова; МОН України, ДВНЗ “Криворізький національний університет”. – Кривий Ріг: Роман Козлов, 2016. – 310 с
2. Бутинець Ф.Ф. та ін. Аудит і ревизія підприємницької діяльності. - Житомир: ГІН «Рута», 2007.- 416 с
3. Vibrant Publishers. Human Resource Management Essentials You Always Wanted To Know (Self-Learning Management Series) Paperback – May 2, 2020

Інформаційні ресурси:

1. Конституція України - Режим доступу до документа: <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Закон України «Про вищу освіту» Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Положення про організацію освітнього процесу в ХДУ. Режим доступу: <http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/DAcademicServ.aspx>
4. Положення про проведення практики в ХДУ. Режим доступу: <http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/DAcademicServ.aspx>

5. Положення про кваліфікаційну роботу (проект). Режим доступу: <http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/DAAcademicServ.aspx>

3.2.3. Методичні рекомендації до проведення практики

За допомогою наукового керівника практики з урахуванням теми кваліфікаційної роботи (проекту) студент-практикант вибирає тематичне завдання для проходження практики. Студент під час проходження переддипломної практики повинен зібрати статистичний матеріал, зробити необхідні виписки із службової документації, ознайомитися з інформацією за темою дипломного проекту, зібрати і підготувати графічний матеріал.

Другим комплексом завдань переддипломної практики є розробка пропозицій щодо вдосконалення управлінської діяльності. Студенту-практиканту рекомендується ознайомитися з літературою, в якій висвітлюється не тільки вітчизняний, а й зарубіжний досвід діяльності фірм, організацій і підприємств. Необхідно вивчити нормативно-правову базу діяльності, закони України, постанови Кабінету Міністрів України, відповідні положення, інструкції, які діють на даний час і регламентують роботу підприємств та організацій.

3.3. Форми й методи контролю

По закінченні переддипломної практики проводиться заключна конференція, на якій студенти звітують про виконану роботу, а також висловлюють свою думку щодо змісту та організації практики. Звіт переддипломної практики здійснюється у формі передзахисту кваліфікаційної роботи (проекту) та надання інформації щодо оприлюднення результатів досліджень (статті, тези, виступи на конференціях тощо).

3.4 Вимоги до звіту

Звіт про переддипломну практику з фаху повинен виконуватись на матеріалах реальних підприємств і організацій різних розмірів, організаційно-правових форм, видів господарювання. Звіт повинен відображати тільки самостійну роботу студентів на підприємстві. Переказ у звіті матеріалів, викладених в інструкціях, підручниках, лекціях не допускається.

Письмовий звіт з переддипломної практики разом із щоденником подається у встановлений термін (не пізніше ніж за три дні до закінчення практики) керівнику практики від університету для перевірки, рецензування і допуску до захисту. Письмова рецензія керівника практики від кафедри заноситься до щоденника практиканта.

Звіт з практики та має містити відомості про виконання студентом програми практики та індивідуального завдання, що пов'язане з науководослідною роботою студента. Обов'язковим є наявність висновків та пропозицій.

Розділи і окремі питання звіту повинні бути чітко визначені, викладені в логічній послідовності і конкретизовані. Таблиці, ілюстрований матеріал, додатки повинні бути змістовими і оформленими відповідно до стандартів.

Звіт переддипломної практики повинен містити такі складові:

Титульна сторінка.

Щоденник з практики (бланк студент отримує на кафедрі).

Зміст, який відтворює назви розділів, підрозділів тощо із зазначенням номерів сторінок.

Вступ

Основна частина

Висновки та пропозиції

Додатки

У ВСТУПІ зазначити місце проходження практики (назва підприємства, посада, відділ), обґрунтувати мету проходження практики та визначити завдання, які поставлені перед практикантом.

У ОСНОВНІЙ ЧАСТИНІ ЗВІТУ розкриваються наступні питання:

- 1) місія, цілі, завдання підприємства і можлива стратегія розвитку підприємства;
- 2) оцінка майнового стану - оцінка та аналіз майнових показників: частка основних засобів в активах; частка дебіторської заборгованості в активах; питома вага зносу основних засобів в їх первісній вартості.
- 3) оцінка ефективності виробничої діяльності: прибутковість реалізації; оборотність активів; доходність активів.
- 4) оцінка ліквідності підприємства: коефіцієнт покриття; коефіцієнт швидкої ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності; оборотність дебіторської заборгованості; оборотність товарних запасів; оборотність кредиторської заборгованості.
- 5) показники рентабельності: валовий прибуток; питома вага прибутку в доході від реалізації продукції; чистий прибуток після оподаткування; чиста рентабельність після оподаткування; рентабельність активів.
- 6) аналіз процесу планування та організації праці й заробітної плати.
- 7) Аналіз резервів підвищення економічної ефективності діяльності підприємства.

У ВИСНОВКАХ ТА ПРОПОЗИЦІЯХ автор повинен сформулювати результати і підвести підсумки виконаної роботи. При цьому слід уникати глобалізації у підсумках і висновку, необхідно їх конкретизувати відповідно до діяльності підприємства, а також вказати резерви підвищення її ефективності.

У ДОДАТКИ подаються всі таблиці, рисунки, схеми, графіки, розмір яких складає один і більше аркушів паперу. Нумеруються додатки у верхньому правому кутку літерами.

Дистанційна форма проходження практики

Під час дії карантинних обмежень (застосування протиепідемічних заходів), надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру тощо, для забезпечення безперервності навчання, освітній процес в університеті за рішенням вченої ради може організовуватися у спосіб, за якого окремі теми освітніх компонент частиною здобувачів можуть опановуватися очно, іншою частиною – дистанційно.

Під час надзвичайних обставин університет може організовувати освітній процес із використанням технологій дистанційного навчання за допомогою різноманітних технічних засобів комунікації, доступних для учасників освітнього процесу. Офіційними є канали зв'язку зі студентами та керівниками практик: Viber, GoogleClassroom, Zoom, Skype, WhatsApp, Telegram, електронна пошта, тощо. Це спростить передачу завдань та допоможе підтримати зв'язок зі студентами, а студентам допоможе підтримати зв'язок як з керівником практики від кафедри, так і з керівником практики від підприємства.

Організація та здійснення навчання за дистанційною формою регламентується наступними документами: Закон України «Про освіту», наказ МОН України від 25.04.2013 № 466 (зі змінами) «Про затвердження Положення про дистанційне навчання», Положення про дистанційне навчання в ХДУ (наказ ХДУ від 14.02.2014 № 140-Д).

Дистанційне проходження переддипломної практики реалізується через сукупність наступних заходів: засоби надання методичного матеріалу студенту; засоби контролю успішності студента; засоби консультації студента викладачем; засоби інтерактивної співпраці викладача і студента; можливість швидкого доповнення курсу новою інформацією, коригування помилок.

Ресурс забезпечення елементів дистанційного навчання KSU Online на платформі Moodle створює інформаційно-освітнє середовище університету, яке орієнтоване на забезпечення інтерактивної взаємодії між учасниками освітнього процесу, застосовується для організації очного, заочного та елементів дистанційного навчання.

В умовах дистанційного проходження переддипломної практики зміст завдань не змінюється. Залікові заходи проводяться у вигляді онлайн занять. Керівники практик від факультетів навчального закладу налагоджують дистанційний зв'язок з керівниками баз практик на

підприємствах, обговорюють і затверджують перелік завдань, які можуть бути виконані студентами дистанційно.

За підсумками дистанційного проходження переддипломної практики, студенти повинні виконати всі завдання, оформити та дистанційно здати звіт з проходження практики (на e-mail, Viber, WhatsApp, Telegram та ін.). Звіт з практики є результативною формою практики.

Щоденник практики розташовується на гугл-диску факультету та ведеться в електронному вигляді з подальшим його пред'явленням у друкованому вигляді.